

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

В. ЛЕВИНСЬКИЙ

ЄДИНА НЕДІЛИМА СОВІТСЬКА РОСІЯ?

(З приводу резолюції, принятої
на IV. Всеукраїнському З'їзді Рад
у Харкові [18. мая 1920] в справі
взаємовідношенні Росії і України.)

(НА ПРАВАХ РУКОПИСУ).

2

Мак

КИЇВ – ВІДЕНЬ

1 9 2 0

THE PIONEER
PUBLISHING CO.

86

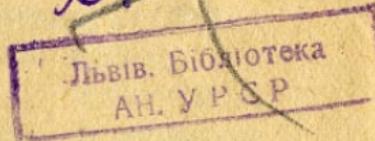
10

В. ЛЕВИНСЬКИЙ

Єдина неділіма совітська Росія?

(На правах рукопису).

27.232

Іван 66. Одн.
N 29(17) - 1941р

КІІВ - ВІДЕНЬ
1 9 2 0

24.02.3

дмісії

БІБЛІОТЕКА УМІСІЇ ВІДЕНІЯ
Імператорської Академії Наук

Львівська державна
наукова бібліотека

№ 3222

З друкарні Ігн. Штаймана, т. з. о. п., Віденсь, IX.

Тактичні причини не дозволяють нам друкувати цих кілька критичних заміток з приводу харківської резолюції в справі взаємовідношення Росії і України на сторінках нашої газети, друкуємо їх тому на правах рукопису, призначаючи тільки для здіснілізованих і переконаних комуністів.

15. серпня 1920.

Ред. „Нової Доби“.

Точніше: едина, неподільнаsovітська Росія, чи соціялістична федерація незалежної, Української Соціялістичної, Радянської Республіки з соціялістичною,sovітською республікою Великоросії і іншими радянськими республіками, що потворились на руїнах бувшої царської Росії? — ось питання, яке займало головну увагу учасників нарад IV. Всеукраїнського Радянського Зізду, що відбувся недавно в Харкові, цеї найвищої законодатної інституції українського народу. Резолюцію, яку приняв зізд в цій справі, подаємо в точному тексті при кінці цеї статті. Зізд став на становищі політично-державної єдності і злиття України з Великоросією і в цьому дусі приняв закон.

Чи ми, українські закордонні комуністи, можемо бути вдоволені з цеї резолюції?

Щоби дати на це питання ясну і недвоязичну відповідь, мусимо розглянути мотиви резолюції.

Зізд відбувся в ненормальних умовах. Столиця України — Київ, а з ним майже вся правобережна Україна, попала в руки шляхецько-панської Польщі, цього вартового пса антантського імперіалізму, як влучно висловився тов. В. Винниченко.

Все на оборону радянських республік! Все для революції! Все для побіди! — це були категоричні імперативи для політики комуністів України, без огляду на ідейні різниці між ними. Вони весь час стояли перед зіздом в Харкові і для них треба було все принести в жертву, і тому все інше мусіло сходити на задній плян.

Нам здається — може це парадокс? — що коли б з Москви прийшов указ на Україну в інтересі оборони обох радянських республік, в інтересі побіди над Польщею і в інтересі революції, скасувати в Українській Радянській Республіці не тільки такі комісаріати, як господарства, військовості, шляхів і т. д., але і комісаріят освіти; мало того, коли б в цих інтересах треба б було скасувати українську мову на Вкраїні, розуміється, о скільки це було б можливим, то український робітник і селянин, присутній на IV. Всеукраїнському Радянському Зізді, був би і на цю жертву пішов, бо для рево-

люції він приніс би все, бо в революції, в її страшному вогні зродилася його соціалістична батьківщина, його ніжність і гордість, його радість, біль і сльози.

І це був найважніший мотив, який велів усім справжнім комуністам, присутнім на харківському зїзді, приняти закон в справі х в и л е в о і політично-державної єдності української і російської радянських республік.

Але ми не можемо поминути ще другого мотиву, який безперечно грав в принятті закону про взаємовідношення обох республік не маловажну роль. Цей другий мотив — це мотив єдино-неділимський, який в певних російських комуністичних рядах став особливо тепер, з вибухом війни в Польщею, просто недугою і який спеціально у відношенню до України серед цих руських комуністів на Вкраїні і Великоросії має своє джерело, в цілій політичній ідеольгії, політиці і тактиці.

І приклонники ріжних відтінків цеї єдинонеділимської ідеольгії в комуністичному сосі, — вона зараз по Вкраїні дуже сильна, — виходячи з того становища, що ніякої там України немає і не повинно бути, змагаючи пляново і систематично до повного політично-державного злиття України з Великоросією, інспірюючи і ухвалюючи закон в справі їх взаємовідношення, мали на увазі перш за все — ми сердечно бажали б, що-

би ми помилялись! — свої єдинонеділимські пересуди, свій великоруський шовінізм.

Що „єдинонеділімство“ — це шовінізм чистої води, і що він загніздився в російському комунізмі на добре, та має вже свою історію, про це можна би писати томи. Тут ми мусимо обмежитися наведенням кількох тільки фактів його існування, щоб нікому не вдавалось, що ми говоримо на вітер без ніяких підстав, без ніякого оправдання.

„Єдинонеділімство“ проповідували і проповідують особливо так звані ліві російські комуністи (Бухарін, Радек, Оболенський і т. д.). В 1918 р. вони були проти підписання берестейського миру з імперіалістичною Німеччиною, майже виключно з національних причин, бо не могли погодитись з розділом території бувшої царської Росії. І не мало клопотів робили тов. Ленінові, котрий, як тверезий і реальний політик, в інтересі розвитку соціалістичної революції на Сході Європи усіх сил уживав, щоб мир підписати. „Труды I. Всероссійского Съезда Совѣтов Народного Хозяйства“ (Москва, 1918) дають надзвичайно багато матеріалу для пізнання економічних і політичних корінів „єдинонеділімства“. Ліві російські комуністи говорили просто так, як їм промовляла велика національна російська втрата з душі.

Наприклад, Радек, референт справи „Економічні наслідки берестейського договору“, говорив між іншими:

„Не буду вам нагадувати, скілько втратила Росія, втративши Польщу, Литву, Прибалтійський край, Україну і згубивши поки що, фактично, донецький басейн. Це означає втрату в 40% промислового пролетаріату і промислової продукції. Це означає втрату важливих джерел сирівця як донецький басейн, котрий доставляє нам чугун і вугіль. Ви розумієте знаменито, що значить, коли Росія втратила 90% цукрової промисловості. Ви розумієте знаменито, що значить втрати цих областей, з котрих Росія одержувала злишок хліба, який служив засобом для торговельного балансу. Територіальні втрати Росії дуже великі і кольосальні втрати продукційних сил Росії. В першу чергу Росія втратила 40% класифікованих робітників. Сирівця і спеціально чугуна та сталі ми втратили около 70%“. (Труды, ст. 15).

„Між відорваними частями Росії існує глибока економічна звязь, вони складали навіть в цьому громадянстві протиріччя, яким являється капіталізм, один економічний організм“ (*ibidem* ст. 18.)

Ломов говорив: „Україна являлася тим резервуаром, звідки Великоросія черпала свої хлібні запаси“ (т. 24). „Взаємне тяготіння України з Великоросією на стільки

велике, що ці два райони будуть необхідно змагати до зведення... (ст. 25).

Оболенський: „В розриві Росії на дві частини — на північ і південне — Великоросію і Україну — виразилось в розширеному масштабі, у великому розмірі, у виді географічного розділу, державно-правового розділу, як раз той сам розпад і розділ двох основних галузей продукції. Україна як раз представляє собою область з однієї сторони ізбитку хлібів, а з другої область, що дає сирівець. У відношенню до півночі, що потрібує сирівця, до промислової півночі, Україна являється джерелом заохочування обробляючої промисловості“ (ст. 58).

„Привернення звязку між Україною і Великоросією — повинно бути переведене шляхом революційної боротьби робітників і селян усієї Росії. Але замість того, щоби повторяти робітникам: „коли ви зберете 25.000 людей і зробите продовольчий відділ, то найдете хліба в ізбитку“, замість того всю енергію ужити на те, щоби сказати: „ви повинні вести роботу революційним шляхом, розрахованим з революційною діяльністю робітників і селян України для установлення нарушеного звязку, і тільки тоді у вас будуть хліб і праця“.

Коли ми скажемо це просто, буде це користнішим, чим будувати рожеві утопії

відносно того, що ми зуміємо обйтися своїми силами" (*ibidem*, ст. 60).

Ми прохаємо нашого читача вдуматися в суть наведених цитат, відкидаючи ті думки, які наводить сам берестейський мир і які в напому міркуванню не можуть грati ні-якої ролі, бо, підчеркуємо, ходить нам о суть питання.

Для дальшої ілюстрації „єдино-неділімства“ наведемо голос російського комуніста, якому весь час приходилося жити і працювати на Вкраїні. Маємо на увазі брошурку Евгенії Бощ п. з. „Национальное правительство и советская власть на Украине“, (Москва, 1919, Книгоиздательство „Коммунист“), виданої під фірмою „Російської Комуністичної Партиї („Большевиків“). Це брошурка просто скандальна. Дивуєшся просто, як вона могла вийти під фірмою російської комуністичної партії. Але що її видано під цею фірмою, це ознака, на скільки думки авторки цій партії не чужі. Авторові приходилось відогравати в комуністичному рухові на Вкраїні і в „будівництві“ укр. радянської державності чималу ролю. І ціллю цеї брошури є: „на основании старого опыта и оценки настоящего нам необходимо выработать формы новой, не менее решительной борьбы, и, если моя брошюра хотя не много поможет нашим товарищам в этой работе, я буду

считать время не потерянным и цель до-
стигнутой".

Який же досвід автора?

"До мартовської революції" національ-
ний рух на Україні розвивався крайно
слабо. Політично і економічно тісно звязана
з Росією, вона являлась наче нерозділь-
ною її частиною. Само-державний режім,
в коріні убиваючий всякі спроби національ-
ного самоозначення, подавляв націоналістич-
ний розвиток, а спорідненість мови, госпо-
дарська єдність і спільність державних зако-
нів згладжували національну неріvnість (!! ред.
Н. Д.), цементували Україну і Великоросію
в одно ціле і обєднювали робітників і селян
в єдиній революційній боротьбі. Тільки
з упадком царизму і знищеннем самодержавного режіму з перших днів мартовського
перевороту, національна ідея дістає право на
свобідний розвиток. І між двома зжив-
шимися народами штучно прогла-
дають національні межі, в життя
українських робітників і селян
вкроплюють ідею національної
окремішності. З того моменту револю-
ційний рух України приймає трохи інші, від-
мінні від Росії форми." (Передмова).

Ця цитата не потребує ніяких комента-
рів. Слова яснійше ясного кажуть, з ким ми
маємо до діла.

Яку-ж ціль ставила собі Евгенія Бош в своїй роботі на Вкраїні, собі і іншим, та ставить на будуче російським комуністам?

„Робочий и крестьянин Украины (в роді Евгеній Бош! — ред. Н. Д.) требует и добивается единой Советской России“ (ст. 53).

Не диво, що того роду погляди на Україну, проводимі в життя, в практичній діяльності руських комуністів на Вкраїні, доводили багато з них, дуже багато, до повного перечення істнування України (гл. особливо так зв. „катеринославську точку погляду“: України не було і немає, є тільки „Південна Росія“), а в наслідку цього до висмівання навіть української мови, культури.

Щоби бодай почасти зілюструвати практику партії комуністів (б.) України на Вкраїні, наведемо голос такого авторитетного українського комуніста, як В. Затонський, члена К. П. (б.) У., котрий в своїй статті „Із недавнього прошлого“ (Комунист, ч. 3-4, I—VII—1918, ст. 9—20) писав:

„На ґрунтовне питання — відношення до національного руху, зазначившому в значній мірі політику пролетаріату на Україні, партія відповідала зовсім невиразно: «Право нації на самовизначення». Конкретніші вирішення приймалися від випадку до випадку.“

„Березень-квітень 1917 р. В нетрях всяких кооперативів і спілок формується український національний вид, вилізає на

світ божий Рада—партія лагідно твердить про самовизначення.

„Травень. Рада піdnімає голову. Червень—липень. Рада намагається стати на ноги—покровительственне самовизначення. Вересень. Про Раду майже забули. Жовтень—Рада брикається—співчуваюче (не розібрали) самовизначення.

„Листопад—Грудень. Рада оголошує грозний ультіматум і... право нації на самовизначення.

„Січень. Рада передана—анафема Раді. Травень. Рада повалена, повний крах українського націоналізму... Право нації на самовизначення, нерухоме, як скеля і, як камень нічого не вимовляюче.

„Що мінялася тактика відносно українського національного руху, що не зразу роскусили Раду, ще мало біди,—біда, що в усіх цих головокружительних змінах курсу не було ніякої внутрішньої льогіки. (А зараз є?)

„Бували випадки, коли одночасно давалися виключаючі одна одну директиви (а зараз не даються?), так, наприклад, на бій з українським шовінізмом, з сунувшою з півдня дрібно-буржуазною реакцією, благословлялася десніцею Совітська Україна, шуйцею—Донецька Республіка. Мимоволі нагадується український анекдот про бабу, що ставила

свічки одночасно і св. Миколі, і лукавому, виходячи з міркувань, що . . .

Хто знає, де прийдеться
Свій вік вікувати
Треба всюди, добрі люди.
Приятели мати.

У партії в цілому не було виду; політика її йшла через пень колоду з самими несподіванками ухиляннями і, зрозуміло, далеко не блискучими результатами; на місцях же кавардак був неуявимий.

Кожна організація, майже кожний член партії за свій страх і риск вирішував всі питання, що торкалися тактики відносно українського національного руху, котрий все ріс і ріс, і ставав чим далі крупнішим фактором політичної боротьби на Україні, — і от тут і виявилося, що поважний прінціп самовизначення націй, котрим потрібно було керуватися по писанію і устному преданню отців церкви, дуже гарний, поки діло йде про Індії і Египти, о скілько нам там не доводилося працювати (в татаро-башкіріях з ним уже клопоту досить).

Гарний вік, коли треба зробити благородний жест в стилі каючогося дворяніна москвичу на Тверській, німцеві на Фрідріхштрассе, але занадто мало зрозумілий, коли доводиться вирішувати всі ці прокляті питання на ріжних околицях, в роді України.

Недурно, національні комуністичні партії, увіходячі в склад російської, в роді польської, латишської, одіслиали самовизначення націй туда, ідеж учреділка (Установче Зібрання) упокоївається.

Але у них становище значно простіше як на Вкраїні.

І латишська і польська партії, в більшості дійсно одна — латишська, друга — польська, по своєму національному складу (по крайній мірі, в існуванні латишів і поляків поки що ніхто не сумнівався.)

Не те на Україні. Тут партія бульшевиків, як і більшість промислового пролетаріату, складається, головним чином, із руських (великоросів), як що не по національності, то по культурі.

Висловитися проти самовизначення націй ніяково і так русіфікаторами українці звуть. Визнати Україну — Україною — душа не лежить, тим більше, що многі товариши до цієї пори в глибині душі переконані, що Україну, Грушевський нарощне видумав.

І от починається шукання. Ну, що ж, самовизначуйся аж до відокремлення, але тільки на віщо тут, безпремінно у моїй партійній відчині. Ну, хай вже буде собі навіть незалежна Україна (як що вже не можна без цього) де-небудь в Австралії або на гіршій кінець, навіть на напівдикій Волині і Подоллі, але навіщо безпремінно в Кате-

ринославщині або на Херсонщині, не кажучи вже про Харків*.

Так ілюструє русько-большевицьку практику тов. Затонський. Розуміється, немало уплило часу з тої пори, коли писав свої слова товариш. Де-що могло на краще змінитись і змінилось, але не змінились пружини єдинонеділімської політики великої частини руських комуністів на Вкраїні.

Ми є завзятими ворогами цеї політики шовінізму, бо такою є безперечно і понад всякий сумнів „єдинонеділімство“.

І коли би єдинонеділімські мотиви справді мали відограти роль в ухвалі резолюції IV. Всеукраїнського Зізду, зручно тільки вжиті і заховані, то мусимо сказати, що в найблищому часі вони мусять вийти на верх і можуть дуже діймаюче пімститися на розвитку соціалістичної революції на Вкраїні.

З найбільшим натиском підчеркуємо, що національна свідомість серед українських робітників і селян на Вкраїні, в останніх часах поширилась з такою силою, як ніколи досі. І це є причиною, що культурно-обединительна і асиміляційна політика руських большевиків на Вкраїні, на цілій лінії скрахувала. Бомі нині на Вкраїні не можливі. І це причиною, чому тов. Раковський, нинішній „українофіл“ — як його називають, той сам, що ще недавно голосив на Вкраїні диктатуру російської культури, нині співає

гими „прекрасній українській мові“ і відсилає шовіністів-комуністів, що приходять з Москви на Україну, в черезвичайку.

Ми є прінціпіяльними ворогами єдинонеділімства. Цій політиці протиставляємо єдину нині можливу комуністичну, пролетарську політику, політику соціалістичного федерацізму, справжнього і несфальшованого, яка засновується на рівноправності і братерській взаємності всіх сфередованих членів. Вона не виключає навіть найтіснішої злуки радянських республік в часах їх безпеки, в інтересі революції і комунізму.

Всяка-ж інша політика — це шовінізм. Так само комуністичне єдинонеділімство — це паскудний шовінізм, який змагає до того, щоби слабший народ, його робітники і селяни, його всі працюючі маси віддавали свою надпрацю не в користь буржуазії сильнішого народу, бо вона тепер знищена, а в користь його робітників і селян. Таким способом витворює він нову форму експлуатації.

Проти цеї політики повстане і мусить повстати, коли вона не скрахує, вся національна робітничо-селянська Україна.

Бо тенденцію українського національно-революційного, освідомлюючого і революційного руху, про яку тут блище не можемо говорити, є не політично-державне злиття і єдність з совітською Великоросією, а укон-

ституовання українським народом, робітниками і незаможніми селянами себе, незалежно від старих кордонів в націю, як незалежна соціалістична радянська республіка в соціалістичній федерації інших соціалістичних радянських республік в Європі, а перш за все з соціалістичними республіками, що повстали на руїнах царської Росії.

* * *

Резолюція про взаємовідносини між У. С. Р. Р. і Р. С. Ф. С. Р.

IV. Всеукраїнський Зізд Рад Робітничих, Селянських і Червоноармійських Депутатів, ще раз урочисто заявляючи перед усім світом повну рівноправність всіх народів і держав і відціль виникаюче право націй на самовизначення, вважає своїм обовязком боротися за закріплення радянської влади, котра тільки одна може зі знищеннем класи і з визволенням робітників від гніту поміщиків і капіталістів, забезпечити їм свободу і незалежність.

IV. Всеукр. Зізд Рад заявляє, що У. С. Р. Р., маючи (соханяя) свою самостійну державну конституцію, являється членом Всеросійської Соціалістичної Федеративної Республіки, обєдданої спільністю політичного і соціального устрою, спільністю боротьби в минулому проти царя, помі-

Львівська державна
наукова бібліотека

3222

№

97 922
Бібліотека
Академії наук України

щиків і капіталістів та спільною боротьбою в сучасному за своє існування; констатує, що тільки дякуючи взаїмній допомозі, котру на протязі $2\frac{1}{2}$ років братські радянські республіки давали одна другій, вони могли удержанатися в жорстокій кровавій боротьбі проти безчисленних буржуазних ворогів.

Окупована — німецькими імперіалістами і франко-грецькими грабіжниками та російськими білоївардійцями, Україна стала знову вільною тільки за допомогою Р. С. Ф. С. Р.

І коли тепер в четвертий раз хліборобська Україна почасти знова захоплена військом хижакьких польських панів, то очі всіх робітників і селян України звернені до всіх народів і республік, що входять у склад Р. С. Ф. С. Р.

IV. Всеукраїнський Зізд Рад, підтверджуючи згоду між Центральними Виконавчими Комітетами У. С. Р. Р. і Р. С. Ф. С. Р. про обєднання комісаріятів: військового, фінансового, залізниць, народного господарства, почт і телеграфів та праці, доручає новому Центральному Виконавчому Комітетові вести і далі ту саму політику тіснішого зближення.

З огляду на те, що на VII. Всеросійському Зізді Рад, Україна, захоплена тоді Денікіном, не змогла приймати участі, IV. Всеукраїнський Зізд Рад поручає новому

Ц. В. Комітетові України аж до закінчення роботи призначеної Ц. Вик. Комітетом Росії, щоб Комісії по федеральній конституції до остаточного вирішення Всеросійського Зізду Рад, доручили новому Центральному Виконавчому Комітетові України увійти в переговори з Все-російським Центральним Виконавчим Комітетом по питанню про представництво Радянської України, в цьому останньому.

Зі свого боку Зізд пропонує, щоби у В. Ц. В. Комітет Р. С. Ф. С. Р. увійшло 30 представників, обраних на IV. Зізді Рад. Ріжні спроби розірвати або ослабити зв'язок (св'язь) з Совітською Великоросією з дрігими народніми і радянськими республіками, що входять у склад Р. С. Ф. С. Р., всяка капіталістична і шовіністична тровля з метою розєднання робітників і селянських мас, являються по суті контрреволюційними і направленими проти волі і незалежності робітників і селян України.

IV. Зізд Рад перестерігає робітників і селян проти зрадницького гасла „Українська Народня Республіка“, котре тільки являється прикриттям для підкорення України міжнародному капіталові і українській шовіністичній буржуазії.

При першій Українській Народній Республици панували на Вкраїні австро-німецькі імперіялісти і російський генерал Скороп-

падський, друга повертала Україну в кольонію французького капіталу, третя, котру обіцяє тепер Петлюра, являється тілько етикетою для укріплення на Україні ненависної чужої влади панських шляхтичів.

IV. Зїзд Рад з певністю очікує приходу того часу, коли до федерації радянських республік Росії і України приєднаються нові союзники і утворять з Великоросією разом міжнародну республіку Рад.

(„Ізвестія“ з 25. мая 1920).

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Групи
Української Комуністичної Партиї.

Досіль видано:

- № 1. Винниченко В.: Все світня революція. Відень, 1920, 16⁰, 16 стор.
- № 2. Винниченко В.: Українська державність. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.
- № 3. Левинський В.: Соціалістична революція і Україна. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.
- № 4. Паламар Г.; Капітал, колоніальні народи і большевизм. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.
- № 5. Шаповал М.: Інтелігенція і пролетаріат. (Друкується.)
- № 6. Винниченко В.: Політичні листи. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.
- № 7. Левинський В.: Релігія, наука і соціалізм. Відень, 1920, 16⁰, 24 стор.
- № 8. Стах П.: До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

O₁ 60

3222

- (1986)
- № 9. Хименко Гр.: Хто такі кому і чого вони хочуть? Відень, 16⁰, 16 стор.
- № 10. Левинський В.: Капіталізм імперіялізм. Відень, 1920, 16⁰, 32 стор.
- № 11. Піддубний Г.: Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16⁰, 20 стор.
- № 12. Ленін Н.: Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16⁰, 12 стор.
- № 13. Паннекук А.: Комунізм і демократія. (Друкується.)
- № 14. Карпинський В. А.: Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16⁰, 40 стор.
-

Замовлення посылати на адресу адміністрації „Nowa Doba“, Wien, XVIII. Hans Sachsg. 18.